

กรมควบคุมโรค โครงการดูแลสุขภาพของชุมชนที่เกิดจากปัญหาหมอกควัน : อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

กรมควบคุมโรค มีวิสัยทัศน์“ประชาชนได้รับการป้องกันควบคุมโรค และภัยสุขภาพ ระดับมาตรฐานสากล ภายในปี 2579” โดยกรมฯ มีภารกิจด้านการพัฒนาวิชาการ การศึกษา วิจัย พัฒนา รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม วินิจฉัย และรักษาโรค รวมถึงภัยที่คุกคามสุขภาพของประชาชน รวมถึงมีพันธกิจและปฏิบัติ ภารกิจด้วยวิธีการส่งเสริมกระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและระหว่าง ประเทศในการผลิตและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ องค์กรความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ กฎหมายการเฝ้า ระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยสุขภาพ และการบริการเฉพาะที่ได้มาตรฐานสากล ตลอดจน พัฒนาและประเมินศักยภาพระบบกลไกของเครือข่ายการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยสุขภาพ

ยุทธศาสตร์ปกป้องประชาชนจากโรคและภัยสุขภาพ สู่การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

กรมฯ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความร่วมมือและสนับสนุนภาคี เครือข่ายในประเทศ มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย หรือทิศทางการ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เพื่อการลดโรคและภัยคุกคามต่อสุขภาพของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุน การพัฒนางานด้านสุขภาพให้มีความยั่งยืนและต่อเนื่อง และภายใต้เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ ที่ 1.1 มีเครือข่ายเข้าร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนงานสาธารณสุขด้านการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ

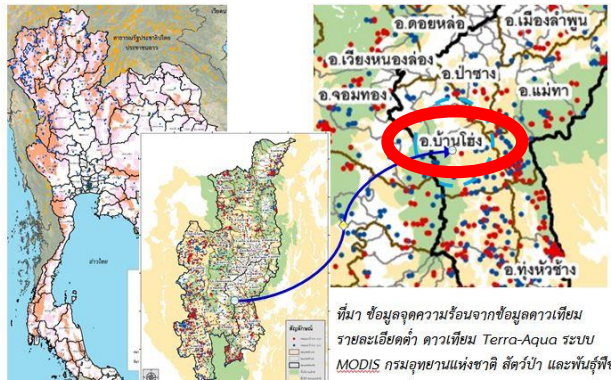

เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม กรมฯ ได้จัดตั้งสำนักงานโรคจาก การประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบในการประสานและสนับสนุนการพัฒนาระบบ กลไก และเครือข่ายในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจาก การประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม โดยได้พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ให้มีความรู้ ด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนสนับสนุน และเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็ง ของภาคประชาชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ได้แก่ สนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผ่นพับ : พิทักษ์

สุขภาพประชาชน PM2.5 สำหรับประชาชน, แผ่นพับ : บทบาท อสม.ในการดูแลสุขภาพประชาชน : กรณีหมอกควัน เป็นต้น

ชุมชนบ้านโฮ้ง ร่วมใจ ต้านภัยหมอกควัน ต้นแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน

หมอกควัน คือ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก พบได้ตั้งแต่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5 ไมครอน ถึง 10 ไมครอน เป็นโมเลกุลที่อันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ระดับของการสัมผัสฝุ่นละออง ในอากาศของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการเสียชีวิตก่อนเวลาอันควร

และการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ ชุมชนบ้านโฮ้งหลวง หมู่ 2 เป็น

ชุมชนหนึ่งในตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากมลพิษหมอกควัน โดยเฉพาะในด้านสุขภาพของประชาชน กลุ่มผู้ที่เสี่ยงได้แก่ เด็ก และ ผู้สูงอายุ โรคที่พบบ่อยได้แก่ โรคหลอดลมอักเสบ ถุงลมโป่งพอง โรคปอดโรคหัวใจและหลอดเลือด ภาวะการหายใจ

ลำบากเฉียบพลัน หรือหอบหืดอย่างเฉียบพลัน นอกจากนี้ยังพบว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก มีผลทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพองและโรคมะเร็งปอด

กรมควบคุมโรค โดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยวิชาการในพื้นที่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน เป็นแนวทางแก้ไขปัญหามอกควันที่มีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ซึ่งนอกจากเป็นพื้นที่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่มีลักษณะโดดเด่นแล้ว ยังมีเอกลักษณ์ โดยเฉพาะกลุ่มคนในท้องถิ่นที่มีความร่วมมือที่ดีกับหน่วยงานทุกภาคส่วน และมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง มีเครือข่ายที่เข้มแข็ง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่ ประสานและสนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคี/เครือข่าย และบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) กรมการปกครอง โรงพยาบาลบ้านโฮ้ง สาธารณสุขอำเภอบ้านโฮ้ง กรมป่าไม้ ทหาร เทศบาล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งผู้นำชุมชนในพื้นที่ในการจัดการ

เกี่ยวกับปัญหาหมอกควันไฟป่าและฝุ่นละอองป้องกันผลกระทบต่อภาวะหมอกควันไฟของประชาชนชุมชนบ้านโฮ้งหลวง โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะป้องกันและเตรียมรับสถานการณ์ 2) ระยะรับมือกับสถานการณ์ และ 3) ระยะฟื้นฟูเยียวยา ดังต่อไปนี้

1) ระยะป้องกันและเตรียมรับสถานการณ์

เตรียมความพร้อมชุมชน โดยการจัดประชุมผู้นำและตัวแทนจากชุมชน เทศบาลฯ อำเภอ สาธารณสุข โรงพยาบาลบ้านโฮ้ง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองบังคับการฯ ที่ 2 และทีมวิจัย นำกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ทั้ง 3 ระยะ

2) ระยะรับมือกับสถานการณ์

รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเสี่ยงในชุมชนโดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่ ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ และโรงพยาบาลบ้านโฮ้ง รวมถึงสำรวจสุขภาพทุกครัวเรือน รณรงค์ประชาสัมพันธ์ สื่อสารความเสี่ยง แจกเตือน เผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก นอกจากนี้ยังมีการกำหนดกิจกรรมกลุ่มแกนนำ/อาสาสมัคร และรูปแบบการจัดการปัญหาหมอกควัน “ไม่เผา (ยังใหม่) ไม่เสี่ยง (ใจมัน) ไม่ป่วย (ภูมิต้านทาน)” มีการจัดประชุมการทำแผนชุมชนที่มีรูปแบบการจัดการปัญหาหมอกควัน พร้อมทั้งติดตั้งเครื่องตรวจวัด PM10 ในชุมชน ดำเนินการบันทึกข้อมูล และแจ้งเตือนระดับ PM10

ในชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โดยมีการจัดทำคู่มือ “แนวทางในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันรับมือภัยสุขภาพ จากผลกระทบปัญหาหมอกควันในพื้นที่ชุมชนบ้านโฮ่องหลวง”

3) ระยะฟื้นฟูเยียวยา

สำรวจความคิดเห็นต่อ (ร่าง) ธรรมนูญชุมชน บ้านโฮ่องหลวง หมู่ 2 เพื่อกำหนดเป็นธรรมนูญชุมชน บ้านโฮ่องหลวง หมู่ 2 และอสม. ติดตามภาวะสุขภาพของกลุ่มเสี่ยง ประสานแจ้งผลการติดตามไปยังโรงพยาบาลบ้านโฮ่อง เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน วางแผนการทำงานและการแก้ไขปัญหาในปีต่อไป

คนบ้านโง่สุขภาพดี ลดปัญหาหมอกควัน สร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การดำเนินการเพื่อการดูแลสุขภาพของชุมชนที่เกิดจากหมอกควันในพื้นที่อำเภอ บ้านโง่ จังหวัดลำพูน มีผลสำเร็จจากการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม สรุปลงดังนี้

- แนวโน้มของสถานการณ์โรคที่อาจเกิดจากผลกระทบจากหมอกควัน ได้แก่
 1. โรคหัวใจและหลอดเลือด
 2. โรกระบบทางเดินหายใจ
 3. โรคตา และ
 4. โรคผิวหนัง ที่อาจเกิดจากผลกระทบจากหมอกควัน มีแนวโน้มลดลง
- คนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น ผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงที่มีอาการกำเริบในช่วงวิกฤตหมอกควัน มีจำนวนลดลง
- คนในชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดความรักสามัคคีในชุมชน
- เกิดชุมชนต้นแบบในการจัดการปัญหาหมอกควัน (HCG โมเดล) ที่มีเครื่องวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ เพื่อทราบและแจ้งเตือนเมื่อมีปัญหาหมอกควัน

ตัวแบบ (Model) ของการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

